

FEDERICO GARCÍA LORCA

(1898-1936)

JERMA

Trijų veiksmų, keturių paveikslų tragiška poema

(1934)

Iš ispanų kalbos vertė

Eiliuotus tekstus – HENRIKAS BAKANAS

Prozą – BIRUTĖ GEDGAUDAITĖ

Redagavo

D. LENKAUSKIENĖ

1989 m. vertimas

VEIKĒJAI

Jerma

Marija

Bedievė senė

Doloresa

Pirma skalbėja

Antra skalbėja

Trečia skalbėja

Ketvirta skalbėja

Penkta skalbėja

Šešta skalbėja

Pirma mergina

Antra mergina

Ji (persirengėlė)

Pirma moša

Antra moša

Pirma moteris

Antra moteris

Vaikas

Chuanas

Viktoras

Jis (Macho, persirengėlis)

Pirmas vyras

Antras vyras

Trečias vyras

PIRMAS VEIKSMAS

Pirmas paveikslas

Kai uždanga pakyla, Jerma miega, prie jos kojų rankdarbių dėžutė. Scenoje keista šviesa – tarsi sapne. Galais pirštų, įbedęs akis į Jermą, sėlina Piemuo. Vedasi už rankos baltai aprengtą Berniuką. Muša laikrodį. Kai Piemuo išeina, sušvinta linksma pavasario ryto šviesa. Jerma pabunda.

Daina

BALSAS (*viduje*).

Pas močią, močią, močią
Pas močiutėlę mes turėsime
Laukuos lūšnelę mažą
Ir ten vieni sėdėsime.

JERMA. Chuanai! Girdi? Chuanai!

CHUANAS. Einu.

JERMA. Jau laikas.

CHUANAS. Ar praėjo jaučių kinkiniai?

JERMA. Praėjo.

CHUANAS. Iki pasimatymo. (*Taisosi išeiti*)

JERMA. Gal išgersi stiklinę pieno?

CHUANAS. Kam?

JERMA. Daug dirbi, o nesi kūningas – pritrūksi jėgų.

CHUANAS. Liesi vyrai tvirti kaip ąžuolai.

JERMA. O tu netvirtas. Kai susituokėm, buvai kitoks. Dabar išblyškęs, lyg saulės nematęs. Nueitum prie upės, paplaukiotum ar užliptum ant stogo, kai lietus talžo mūsų namą. Dveji metai, kai mudu vedę, o tu daraisi vis liūdnesnis, vis liesėji, tarsi būtum ne pačiame žydėjime, o smilktum. Nors turėtum žydėti žydėti.

CHUANAS. Baigėi?

JERMA (*Stodamas*). Nepalaikyk mano žodžių už pikta. Jeigu aš sirgčiau, man patiktų, kad manim rūpintumeisi. „Mano žmona serga. Eisiu papjausiu ėriuką ir iškepsiu skanios mėsytes“. „Mano žmona serga. Padėsiu jai, šie vištos taukai nuims sunkulį jai nuo krūtinės, eisiu atnešiu avikailį, susupsiu baltas jos kojas“. Tokia aš esu. Todėl ir rūpinuosi tavimi.

CHUANAS. Ir aš tau už tai dėkingas.

JERMA. Bet neleidi, kad tavim rūpinčiausi.

CHUANAS. Man juk nieko nėra. Kaltos tik tavo fantazijos. Aš daug dirbu. Kasmėt senstu.

JERMA. Kasmėt... Mudu kasmėt vis...

CHUANAS (*Šypsodamasis*). Žinoma. Ir gyvenam ramiai. Darbai sekasi gerai, vaikų neturim, mažai išlaidų.

JERMA. Vaikų neturim... Chuanai!

CHUANAS. Na.

JERMA. Argi aš tavęs nemyliu?

CHUANAS. Myli.

JERMA. Pažįstu merginų, kurios drebėjo ir verkė, kai reikėjo gulti su savo vyrais. O argi aš verkiau, kai pirmąkart atsiguliau su tavimi? Argi nedainavau keldama olandiškos drobės palaidinę? Argi tau nesakiau: „Kaip kvepia šios paklodės obuoliais?“

CHUANAS. Sakei!

JERMA. Mano mamai buvo skaudu, kad man negaila su ja skirtis. Ir tai buvo teisybė! Nė viena mergina netekėjo su tokiu džiaugsmu kaip aš. Ir vis dėlto...

CHUANAS. Liaukis. Aš tiek darbo turiu, o tu vis tą patį...

JERMA. Ne. Nesakyk man, ką žmonės šneka. Aš pati savo akimis matau, kad šito negali būti... Kai lyja lietus, akmenys suminkštėja, ir ant jų išauga pikulės, bet žmonės sako, kad jos niekam nereikalingos. „Pikulės niekam nereikalingos“, o aš matau, kaip linguoja vėjyje jų geltoni žiedeliai.

CHUANAS. Reikia laukti!

JERMA. Taip, ir mylėti viens kitą.

Jerma pati apkabina ir bučiuoja vyrą.

CHUANAS. Jei ko reikia, sakyk, aš parnešiu. Žinai, kad nemėgstu, kai išeini iš namų.

JERMA. Niekada neišeinu.

CHUANAS. Čia tau geriau.

JERMA. Taip.

CHUANAS. Gatvėmis vaikštinėja tie, kurie neturi ko veikti.

JERMA (*Paniurusi*). Aišku.

Vyras išeina, o Jerma žengia prie siuvimo staliuko, persibraukia delnu per pilvą, pakėlus rankas dailiai pasirąžo, nusiziovauja ir sėdasi siūti.

Iš kur eini, meile, mano berniuk?

Iš žiauraus šalčio bangos.

Ko tau reikia, meile, mano berniuk?

Šiltos tavo drabužių drobės.

(Veria siūlą į adatą)

Telinguoja šakos saulėje
Ir čiurlenkit, upeliai, aplinkui!

(Tarsi kalbėdama su vaiku)

Kieme loja šuo,
Medžiuose dainuoja vėjas.
Jaučiai mykia aptvare,
Ir mėnulis garbanoja man plaukus.
Ko prašai, vaikel, iš taip toli?

(Pauzė)

Jermai dainuojant pro duris įeina Marija su drabužių ryšulėliu.

JERMA. Iš kur ateini?

MARIJA. Iš krautuvės.

JERMA. Taip anksti iš krautuvės?

MARIJA. Mielai būčiau... laukusi prie durų, kol atidarys; o žinai, ko nusipirkau?

JERMA. Kavos pusryčiams, cukraus, duonos.

MARIJA. Ne. Nusipirkau nėrinių, tris špūles siūlų, kaspinių ir dažytos vilnos bumbulams. Pinigai vyro, jis pats man jų davė.

JERMA. Ketini palaidinukę siūti?

MARIJA. Ne, nusipirkau dėl to, kad... supranti?

JERMA. Ką?

MARIJA. Todėl, kad jau! *(Nuleidžia galvą)*

Jerma atsistoja ir susižavėjusi žiūri į ją.

JERMA. Po penkių mėnesių!

MARIJA. Taip.

JERMA. Tu jau žinai?

MARIJA. Žinoma.

JERMA *(Smalsiai)*. Ir ką jauti?

MARIJA. Nežinau. Nerimą.

JERMA. Nerimą. *(Įsikimba į ją)* O... kada tai atsitiko? Pasakyk man. Tu nepastebėjai?

MARIJA. Ne, nepastebėjau.

JERMA. Tikriausiai dainavai, tiesa? Aš dainuoju. Na... pasakyk man...

MARIJA. Neklausinėk manęs. Ar kada nors laikei gyvą paukštelį saujoje?

JERMA. Taip.

MARIJA. Na, tai tas pats... Tiktai kraujyje.

JERMA. Kaip puiku!

Žiūri į ją sutrikusi.

MARIJA. Esu pritrenkta. Nieko nežinau.

JERMA. Ko nežinai?

MARIJA. Nežinau, ką turiu daryti. Klausiu mamos.

JERMA. Kam? Ji jau sena, bus tokius dalykus pamiršusi. Tu daug nevaikščiok, o kai kvėpuoji, įkvėpk taip švelniai, tarsi laikytum tarp dantų rožę.

MARIJA. Klausyk: sako, jis paskui tave švelniai kojytėm baksnoja.

JERMA. Ir tada jau labai jį pamilsti, tada jau sakai: mano vaikelį!

MARIJA. Vis dėlto man gėda.

JERMA. O ką pasakė vyras?

MARIJA. Nieko.

JERMA. Ar jis tave labai myli?

MARIJA. Jis to man nesako, bet kai prieina prie manęs, jo akys virpa kaip du žali lapeliai.

JERMA. Jis žinojo, kad tu?..

MARIJA. Taip.

JERMA. Iš ko sužinojo?

MARIJA. Nežinau. Bet pirmąją naktį be paliovos tai kartojo, glaudė lūpas man prie skruosto, ir todėl man atrodo, kad mano kūdikis – tai šviesos balandis, įslydęs nuo jo lūpų į mano ausį.

JERMA. Laiminga!

MARIJA. Tu geriau tai suvoki negu aš.

JERMA. O kas man iš to?

MARIJA. Teisybė! Ir kodėl šitaip? Iš visų merginų, kurios tada ištekėjo, tu vienintelė...

JERMA. Taip jau yra. Aišku, dar nevēlu. Elena laukė trejus metus. O kitos, senesnės, mano vyro vienmetės, dar ilgiau; bet laukti dvejus metus ir dvidešimt dienų, kaip laukiu aš – tai jau per daug. Manau, neteisinga, kad aš čia taip kankinuosi. Dažnai naktimis, nežinia kodėl, išeinu basa į kiemą ir vaikštau. Jeigu taip ir toliau bus, išsikraustysiu iš proto.

MARIJA. Bet atsikvošėk, brangioji, kalbi, lyg būtum senė. Kas per šnekos! Nevalia skūstis dėl tokių dalykų. Mano motinos sesuo laukė keturiolika metų, o būtum mačius, kokį gražutį berniuką pagimdė!

JERMA (*Godžiai*). Ką jis darė?

MARIJA. Bliovė kaip veršiukas, ir taip garsiai, tarsi tūkstantis cikadų būtų svirpę vienu metu, ir apšlapindavo mus, ir už kasų tampydavo, o kai suėjo keturi mėnesiai, ėmė braižyti mums veidus.

JERMA (*Juokdamasi*). Bet juk neskaudžiai.

MARIJA. Kaip čia sakyt...

JERMA. Na ir kas! Aš mačiau, kaip mano sesuo žindė kūdikį, krūtys buvo visos suskirdusios, ir jai baisiai skaudėjo, tačiau tai buvo tyras, geras, sveikatai reikalingas skausmas.

MARIJA. Šnekama, kad per vaikus tenka nemažai kančių iškęsti.

JERMA. Netiesa. Taip šneka silpnos motinos, verkšlentojos. Kam tada jų turi? Turėti vaiką ne tas pat, kas rožių krūmą. Kol vaikas užaugs, reikia pakentėti. Man regis, tam atiduodam pusę savo kraujo. Bet tai gražu, gera, sveika. Kiekviena moteris turi kraujo keturiems ar penkiems vaikams, o kai jų nėra, jis virsta nuodais, kaip man.

MARIJA. Nežinau, kas man darosi.

JERMA. Dažnai girdėjau sakant, kad pirmą kartą laukiančias ima baimė.

MARIJA (*Droviai*). Pamatysim... Kadangi tu taip gerai siuvi...

JERMA (*Imdama ryšulėlį*). Duok. Sukirpsiu tau porą marškinėlių. O kas čia?

MARIJA. Vystyklai.

JERMA. Gerai.

Sėdasi.

MARIJA. Tada... iki pasimatymo.

Prieina prie Jermos, ir ta meiliai suima rankomis jos pilvą.

JERMA. Nebėk gatvėje per akmenis.

MARIJA. Sudie.

Pabučiuoja Jermą ir išeina.

JERMA. Greitai ateik.

Jerma sėdasi ta pačia poza kaip anksčiau. Ima žirkles ir pradeda kirpti. Įeina Viktoras.

JERMA. Sveikas, Viktorai.

VIKTORAS (*Susikaupęs ir labai rimtas*). O kur Chuanas?

JERMA. Laukuose.

VIKTORAS. Ką siuvi?

JERMA. Kerpu vystyklus.

VIKTORAS (*Šypsodamas*). Šit kaip!

JERMA (*Juokiasi*). Apkraštuosiu nėriniais.

VIKTORAS. Jeigu bus mergaitė, duosi savo vardą.

JERMA (*Virpėdama*). Kaip?..

VIKTORAS. Džiaugiuosi dėl tavęs.

JERMA (*Kone dusdama*). Ne... tai ne man. Tai Marijos vaikeliui.

VIKTORAS. Ką gi, gal ir tu jos pavyzdžiu paseksi. Šiuose namuose trūksta vaiko.

JERMA (*Su širdgėla*). Trūksta!

VIKTORAS. Tai ryžkis. Pasakyk vyrui, kad mažiau galvotų apie darbą. Jis nori susikrauti pinigų, ir susikraus, bet kam mirdamas paliks? Aš išsivarau avis. Pasakyk Chuanui, tegu pasiima tas dvi, kurias iš manęs nusipirko, o dėl kitko – tegu gerai pagalvoja!

Šypsodamasis išeina.

JERMA (*Karštai*). Taip! Tegu gerai pagalvoja!

Jerma susimąsčiusi atsistoja ir, nuėjusi į tą vietą, kur stovėjo Viktoras, giliai kvėpuoja, tarsi traukdama kalnų orą; paskui, lyg ko ieškodama, eina į kitą kambario galą... sugrįžta, atsisėda, ir vėl imasi siuvinio. Pradedą siūti ir sustingsta įbedusi akis į vieną tašką.

Uždanga

Antras paveikslas

Laukas. Įeina Jerma. Nešasi pintinę. Įeina Pirma senė.

JERMA. Laba diena.

PIRMA SENĖ. Laba diena, gražioji mergaite. Kur eini?

JERMA. Nešiau vyrui valgyti. Jis dirba alyvmedžių giraitėje.

PIRMA SENĖ. Ar seniai ištekėjusi?

JERMA. Treji metai.

PIRMA SENĖ. Turi vaikų?

JERMA. Ne.

PIRMA SENĖ. Nieko! Dar turėsi!

JERMA (*Gosliai*). Jūs manote?

PIRMA SENĖ. O kodėl gi ne? (*Sėdasi*) Aš taip pat nešiau vyrui valgyti. Jis senas. Tačiau dar dirba. Aš turiu devynis sūnus lyg devynias saules, bet dukters nė vienos, todėl ir vaikštau pati tai šen, tai ten.

JERMA. Jūs gyvenate anapus upės?

PIRMA SENĖ. Taip. Prie malūnų. O tu kieno būsi?

JERMA. Aš piemens Enrikės dukra.

PIRMA SENĖ. A! Piemuo Enrikė. Pažinojau. Gera šeima. Kėlėsi, dirbo, prakaitavo, valgė duoną ir mirė. Jokių pasilinksminimų, nieko o nieko. Šventės kitiems. Tykūs žmonės. Galėjau ištekėti už vieno tavo dėdės. Bet kur tau eisiu už jo! Buvau vėjo pamušalas, mėgau saldumynus, vaikštynes, tortus. Rytais, būdavo, iškišu galvą pro duris, išgirdusi, lyg kas skambina bandurija¹, čia toliau, čia arčiau, o tai gi vėjas. (*Juokiasi*) Tu juoksies iš manęs. Aš turėjau du vyrus, keturiolika vaikų, penki numirė, o vis dėlto neliūdžiu ir dar pagyventi noriu. Teisybę sakau. Figmedžiai va kiek stovi! Namai kiek stovi! Ir tik mes, velnio apsėstos moterys, kažkodėl virstame į dulkes.

¹ Nedidelės gitaros rūšis.

JERMA. Norėčiau paklausti vieno dalyko.

PIRMA SENĖ. Na? (*Žiūri į ją*) Žinau, ko žadi klausti. Apie tokius dalykus nekalbama.

Atsistoja.

JERMA (*Sulaikydama ją*). Kodėl? aš jau seniai noriu pasikalbėti su sena moterimi. Man reikia žinoti. Taip. Jūs man pasakysite...

PIRMA SENĖ. Ką?

JERMA (*Tylesniu balsu*). Tai, ką jūs žinote. Kodėl aš neturiu vaikų? Negi man pačiame amžiaus gražume tik lesinti paukščius ar kabinėti ant langų išlygintas užuolaidėles? Ne. Patarkit, ką daryti, aš padarysiu viską, ką sakysit, įsmeigsiu adatą net į akies vyzdį, jeigu liepsite.

PIRMA SENĖ. Aš? Aš nieko nežinau. Guluosi aukštelninka ir pradėdau dainuoti. Vaikai ateina kaip vanduo. Ak! Kas gali pasakyti, kad merga negraži? Treptelk koja, ir gale gatvės sužvengs arklys. Ak! Liaukis, mergaite, mane kamantinėti. Aš daug žinau, tik nenoriu sakyti.

JERMA. Kodėl? Aš su vyru apie nieką kitą ir nekalbu!

PIRMA SENĖ. Klausyk. Ar vyras tau patinka?

JERMA. Kaip?

PIRMA SENĖ. Ar myli jį? Ar nori su juo būti?..

JERMA. Nežinau.

PIRMA SENĖ. Ar suvirpi, kai jis prieina? Ar prasmengi kaip sapne, kai artėja jo lūpos? Sakyk man.

JERMA. Ne. Niekada taip nebuvo.

PIRMA SENĖ. Niekada? Net šokant?

JERMA (*Prisimindama*). Gal... Vieną kartą... Viktoras...

PIRMA SENĖ. Sakyk.

JERMA. Apkabino mane per liemenį, ir aš negalėjau išstarti nė žodžio, užkando žadą. Kitą kartą tas pats Viktoras (aš turėjau keturiolika metų, o jis buvo jau bernas) paėmė mane ant rankų, norėdamas pernešti per griovį, ir man užėjo toks drebulys, kad net dantys taukšėjo. Taip atsitiko dėl to, kad buvau drovi.

PIRMA SENĖ. O su vyru...

JERMA. Vyras – kas kita. Man jį išrinko tėvas, ir aš sutikau. Su džiaugsmu. Tikra teisybė. Mat nuo pirmos dienos, kai susižadėjau su juo, ėmiau galvoti... apie vaikus... ir žiūrėjau jam į akis. Taip, bet dėl to, kad pamatyčiau jį save labai mažą, labai klusnią, lyg pati sau būčiau dukrelė.

PIRMA SENĖ. Visai kitaip negu aš. Gal todėl ir nepagimdei laiku. Vyrai privalo patikti, mergaite. Jie turi išpinti kasas ir iš savo burnos mus pagirdyti vandeniu. Taip jau sutvarkytas pasaulis.

JERMA. Tavo pasaulis, o mano – ne taip. Aš daug galvoju, daug, ir visos mano mintys tik ir sukasi apie tai, kaip susilaukti kūdikio, dėl jo aš atsidaviau vyrui ir dar vis atsiduoodu, nes noriu pamatyti ar gimis, bet niekada neatsiduodu dėl pramogos.

PIRMA SENĖ. Va ir esi tuščia!

JERMA. Ne, netuščia, esu pilna neapykantos. Sakyk man: kur mano kaltė? Ar į vyrą dera žiūrėti tik kaip į vyrą ir nieką daugiau? Tada apie ką galvoti, kai jis lovoj nusisuka ir užmiega, o tu guli, liūdnomis akimis žiūri į lubas? Apie jį ar apie tą, kuris, kaip šviesos spindulys, gali išeiti iš mano įsčių. Nežinau, bet, dėl Dievo meilės, tu man pasakyk! (*Atsiklaupia*)

PIRMA SENĖ. Ak, kokia išsiskleidusi gėlytė! Kokia graži mergelė. Palik mane. Nekamantinėk daugiau. Nebenoriu su tavimi šnekėtis. Tai garbės dalykai, o aš stengiuosi niekieno garbės neužgauti. Sužinosi pati. Šiaip ar taip, nebūk tokia naivuolė.

JERMA (*Liūdnai*). Nuo mergaičių, kurios auga kaime kaip aš, viskas slepiama. Viskas sakoma puse lūpų, gestais, atseit, tokių dalykų nevalia žinoti. O tu irgi, tu irgi tyli ir eini sau tingiu išminčiaus veidu, viską žinai, bet iš tavęs neišpeši, nors galą gauk, kad nori.

PIRMA SENĖ. Kitai, ramiai moteriai, papasakočiau. O tau negaliu. Aš sena, žinau, ką sakau.

JERMA. Ką gi, tepadedu man Dievas.

PIRMA SENĖ. Dievas nepadės. Aš Dievo pagalbos niekad neprašiau. Kada jūs suprasite, kad jo nėra? Žmonės turi padėti.

JERMA. Kam man taip kalbi, kam?

PIRMA SENĖ (*Nueidama*). Bet geriau Dievas būtų, nors mažytis, žaibais nutrenktų vyrus su pagedusia sėkla, pasidarytų linksmiau gyventi.

JERMA. Nesuprantu, ką nori pasakyti.

PIRMA SENĖ. Užtat aš suprantu. Neliūdėk. Kantriai lauk. Tu dar jauna. O aš ką galiu padaryti?

Nueina. Pasirodo dvi merginos.

PIRMA MERGINA. Visur, kur tik einame, susitinkame žmonių.

JERMA. Darbymetis, vyrai alyvmedžių giraitėse, reikia jiems nešti valgyti. Namie likę tik seniai.

ANTRA MERGINA. Grįžti į kaimą?

JERMA. Į kaimą.

PIRMA MERGINA. Aš labai skubu. Palikau miegantį vaiką, o namie nieko nėra.

JERMA. Na tai greičiau, mieloji. Vaikų negalima palikti vienu. Ar laikote kiaulių?

PIRMA MERGINA. Ne. Bet tavo teisybė.

JERMA. Eik. Taip, žiūrėk, kas nors ir atsitinka. Tikriausiai jį užrakinai?

PIRMA MERGINA. Žinoma.

JERMA. Taip, bet jūs nesuvokiat, kas yra mažas vaikas. Nekalčiausia, mūsų akimis, priežastis gali jam atsieiti gyvybę. Adata, gurkšnelis vandens.

PIRMA MERGINA. Tavo tiesa. Bėgu. Apie tai nepagalvojau.

JERMA. Eik.

ANTRA MERGINA. Jei turėtum keturis ar penkis, šitaip nekalbėtum.

JERMA. Kodėl? Nors ir keturiasdešimt.

ANTRA MERGINA. Šiaip ar taip, mudvi, jų neturėdamos, gyvenam ramiau.

JERMA. Aš ne.

ANTRA MERGINA. O aš taip. Kiek vargo! Mano mama nieko kito ir nedaro, kaip tik girdo mane burtažolėm, kad jų turėčiau, o spalio mėnesį važiuosime pas šventąjį – žmonės sako, kad tos, kurios karštai jam meldžiasi, susilaukia vaikų. Melsis mano motina. Aš ne.

JERMA. Tai kodėl tekėjai?

ANTRA MERGINA. Todėl, kad ištekino. Visos teka. Jei taip ir toliau bus, netekėjusios liks tiktai mergytės. Na, o kita vertus... Kai kurios faktiškai išteka daug anksčiau, negu nueina prie altoriaus. Bet į visus tuos reikalus įsikiša senės. Man devyniolika metų ir nepatinka nei virti, nei skalbti. Bet štai visą dieną turiu daryti, kas nepatinka. O kodėl? Kam gi mano vyrui reikėjo mane vesti? Juk būdami sužadėtiniai mudu darėme tą patį, ką ir dabar. Senių kvailystės.

JERMA. Tylėk, nekalbėk šitokių dalykų.

ANTRA MERGINA. Tu irgi sakysi, kad aš beprotė. Beprotė, beprotė! *(Juokiasi)* Galiu tau pasakyti tik viena, ką supratau gyvenime: visi žmonės, užsidarę savo namuose, daro tai, kas jiems nepatinka. Lauke daug maloniau. Čia prie upelio nueinu, čia užlipu ir paskambinu varpais, čia gurkšteliu anyžinės gairės.

JERMA. Tu dar vaikas...

ANTRA MERGINA. Aišku, bet ne beprotė. *(Juokiasi)*

JERMA. Tavo mama gyvena prie aukštutinių kaimo vartų?

ANTRA MERGINA. Taip.

JERMA. Paskutiniame name?

ANTRA MERGINA. Taip.

JERMA. Kuo ji vardu?

ANTRA MERGINA. Doloresa. Kam klausai?

JERMA. Šiaip sau.

ANTRA MERGINA. Be reikalo neklausinėsi.

JERMA. Nežinau... Išėjo iš kalbos...

ANTRA MERGINA. Tavo valia... Na, einu valgydinti vyro. *(Juokiasi)* Reikėtų tai pamatyti. Kaip gaila, kad negaliu pasakyti „savo sužadėtinio“, ar ne? *(Juokiasi)* Jau einu aš, beprotė! *(Linksmi juokdamasi nueina)* Sudie!

VIKTORO BALSAS *(Dainuoja).*

JERMA *(Klausydamosi).*

Išeidama susiduria su jeinančiu Viktoru.

VIKTORAS *(Linksmi).* Kur eini, gražuole?

JERMA. Ar tu dainavai?

VIKTORAS. Aš.

JERMA. Kaip puikiai! Niekada nebuvau girdėjusi tavęs dainuojant.

VIKTORAS. Nebuvai?

JERMA. Koks stiprus balsas! Rodos, vandens srovė tau čiurlena burnoje.

VIKTORAS. Esu linksmas.

JERMA. Teisybė.

VIKTORAS. O tu liūdna.

JERMA. Neliūdna, tai yra, liūdėti aš turiu dėl ko.

VIKTORAS. O tavo vyras liūdnesnis ir už tave.

JERMA. Taip, liūdnesnis. Jis šalto būdo.

VIKTORAS. Visada toks buvo. (*Jerma atsisėda*) Nešei jam pietus?

JERMA. Taip. (*Žiūri į jį. Pauzė*) Kas tau čia? (*Rodo į veidą*)

VIKTORAS. Kur?

JERMA (*Atsistoja ir eina prie Viktoro*). Čia... ant skruosto, tarsi būtum nudegęs.

VIKTORAS. Ne.

JERMA. Man pasirodė.

Pauzė.

VIKTORAS. Tikriausiai nuo saulės...

JERMA. Galbūt...

Pauzė. Tyla darosi vis gūdesnė, ir nors abu veikėjai nė nesujuda, tarp jų prasideda kova.

JERMA (*Drebėdama*). Girdi?

VIKTORAS. Ką?

JERMA. kažkas verkia.

VIKTORAS (*Klausydamasis*). Ne.

JERMA. Man pasirodė, kad verkia vaikas.

VIKTORAS. Taip?

JERMA. Labai arti. Ir verkė lyg smaugiamas.

VIKTORAS. Čia daugybė vaikų šmirinėja, eina vaisių vogti.

JERMA. Ne. Tai kūdikio balselis.

Pauzė.

VIKTORAS. Nieko negirdžiu.

JERMA. Man vis vaidenasi. (*Įdėmiai žiūri į jį, Viktoras taip pat žiūri į ją, paskui lėtai, tartum ko pabūgęs, nusuka akis į šalį*)

Pasirodo Chuanas.

CHUANAS. Tu dar čia!

JERMA. Aš kalbėjausi.

VIKTORAS. Sudie. *(Nueina)*

CHUANAS. Jau turėjai būti namie.

JERMA. Užtrukau.

CHUANAS. Nesuprantu, kur galėjai užtrukti.

JERMA. Klausiausi, kaip čiulba paukščiai.

CHUANAS. Še tau. Apsileisi kalbomis.

JERMA *(Aštriai)*. Chuanai, ką turi galvoje?

CHUANAS. Ne tave, žmones.

JERMA. Teprasmenga skradžiai tie žmonės!

CHUANAS. Neburnok taip. Moteriai negražu.

JERMA. Kokia aš moteris!

CHUANAS. Pakalbėjom, ir užtenka. Eik namo.

Pauzė.

JERMA. Gerai. Ar laukti tavęs?

CHUANAS. Ne. Laistysiu visą naktį. Mažai vandens, iki aušros jis mano, ir turiu saugoti nuo vagių. Tu gulkis ir miegok.

JERMA *(Dramatiškai)*. Miegosiu!

Išeina.

Uždanga

ANTRAS VEIKSMAS

Pirmas paveikslas

Uždangai kylant, girdėti daina. Upelis, kur kaimo moterys skalbia drabužius. Skalbėjos išsidėsčiusios scenoje įvairiais planais. Dainuoja.

PIRMA SKALBĖJA. Nemėgstu plepėti.

TREČIA SKALBĖJA. Bet gi čia visos plepa.

KETVIRTA SKALBĖJA. O kas čia blogo?

PENKTA SKALBĖJA. Kas trokšta garbės, tegu jos nusipelno.

Visos juokiasi.

PENKTA SKALBĖJA. Taip sakoma.

PIRMA SKALBĖJA. Bet juk paprastai nieko nežinome.

KETVIRTA SKALBĖJA. Vyras iš tiesų priėmė gyventi kartu su jais dvi savo seseris.

PENKTA SKALBĖJA. Netekėjusias?

KETVIRTA SKALBĖJA. Taip. Anksčiau jos prižiūrėjo bažnyčią, o dabar sergsti savo brolienę. Negalėčiau su jomis gyventi.

PIRMA SKALBĖJA. Kodėl?

KETVIRTA SKALBĖJA. Todėl, kad jų bijau. Jos kaip tie dideli lapai, kurie greit užauga ant kapo. Lyg vašku įtrintos. Velnių priėdusios. Man rodos, verda ir kepa su lempelių aliejumi.

TREČIA SKALBĖJA. Ar jau atsikraustė pas juos?

KETVIRTA SKALBĖJA. Vakar. O vyras vėl išeina į laukus.

PIRMA SKALBĖJA. Bet kas pagaliau ten atsitiko?

PENKTA SKALBĖJA. Užvakar, nors ir buvo šalta, ji visą naktį prasėdėjo ant slenksčio.

PIRMA SKALBĖJA. Bet kodėl?

KETVIRTA SKALBĖJA. Namie jai ne pyragai!

PENKTA SKALBĖJA. Tokios jau tos bevaikės: galėtų sau nerti nėrinius ar virti obuolienę, bet joms patinka užsilipti ant stogo ir basomis braidyti po upę.

PIRMA SKALBĖJA. O kas tu, kad šitaip kalbi? Ji neturi vaikų, tačiau tai ne jos kaltė.

KETVIRTA SKALBĖJA. Kuri nori turėti, ta ir turi. Tik smagurės, tinginės, lepūnės vengia raukšlių ant pilvo.

Visos juokiasi.

TREČIA SKALBĖJA. Pudruojasi, dažosi ir kaišosi oleandro² šakelėmis, kad suviliotų svetimą vyrą.

² Oleandras – ispanų folklore nelaimingos meilės simbolis.

PENKTA SKALBĖJA. Tikra teisybė!

PIRMA SKALBĖJA. Bet ar jūs ją matėte kada su kitu?

KETVIRTA SKALBĖJA. Mes ne, žmonės matė.

PIRMA SKALBĖJA. Žmonės visada mato!

PENKTA SKALBĖJA. Sako, du kartus.

ANTRA SKALBĖJA. Ir ką jie darė?

KETVIRTA SKALBĖJA. Kalbėjosi.

PIRMA SKALBĖJA. Kalbėtis – ne nuodėmė.

KETVIRTA SKALBĖJA. Yra pasaulyje vienas dalykas – žvilgsnis. Taip sakydavo mano motina. Tai ne tas pat, moteris žiūri į rožes, ar į vyro kūną. Ji žiūri į jį.

PIRMA SKALBĖJA. Bet į ką?

KETVIRTA SKALBĖJA. Į vieną vyrą, girdi? Supratai, ar pasakyti garsiau? (*Juokas*) O kai į jį nežiūri, kaip būna viena ir jis nestovi priešais, tada jos akyse atsispindi jo paveikslas.

PIRMA SKALBĖJA. Meluoj!

Linksmas klegesys.

PENKTA SKALBĖJA. O vyras?

TREČIA SKALBĖJA. Vyras tarsi kurčias. Kiūto kaip driežas saulėje.

Visos juokiasi.

PIRMA SKALBĖJA. Viskas susitvarkytų, jeigu atsirastų vaikas.

ANTRA SKALBĖJA. Tokių rūpesčių turi tie, kurie nenori paklusti likimui.

KETVIRTA SKALBĖJA. Tuose namuose kaskart vis didesnis pragaras. Ji su savo mošom ištisas dienas, nepraverdamos lūpų, baltina sienas, šveičia varinius rakandus, šluosto stiklus, vaškuoja grindis, ir juo labiau švyti namai, juo pikčiau dega širdys.

PIRMA SKALBĖJA. Tai jis kaltas; jeigu jau tėvas neparūpina vaikų, tai tuo privalo pasirūpinti žmona.

KETVIRTA SKALBĖJA. Kalta ji, kad liežuviu neapverčia.

PIRMA SKALBĖJA. Koks velnias tave apėdo, kad šitaip kalbi?

KETVIRTA SKALBĖJA. O kas tau davė teisę mane mokyti?

ANTRA SKALBĖJA. Nutilkit!

PIRMA SKALBĖJA. Persmeigčiau virbalu šmeižikėms liežuvius.

ANTRA SKALBĖJA. Nutilk!

KETVIRTA SKALBĖJA. O aš – krūtinė veidmainėms.

ANTRA SKALBĖJA. Užsičiaupkite. Nematot, kad mošos ateina?

Murmesys. Įeina dvi Jermos mošos. Apsirengusios gedulo drabužiais. Visoms tylint, pradeda skalbti. Girdėti varpelių tilindžiavimas.

PIRMA SKALBĖJA. Piemenys jau išeina?

TREČIA SKALBĖJA. Taip, dabar iškeliauja visos bandos.

KETVIRTA SKALBĖJA (*Ikvėpdama*). Mėgstu avių kvapą.

TREČIA SKALBĖJA. Neįau?

KETVIRTA SKALBĖJA. O kodėl gi ne? Kvepia kaip moteris. Man patinka ir raudonojo dumblo kvapas upėje žiemą.

TREČIA SKALBĖJA. Fantazijos.

PENKTA SKALBĖJA (*Žiūrėdama*). Visas bandas gena kartu.

KETVIRTA SKALBĖJA. Vilnų jūra. Nusineš mus su viskuo. Jei žali kviečiai turėtų akis, suvirpėtų pamatę jas atplūstant.

TREČIA SKALBĖJA. Žiūrėkit, kaip bėga! Tiesiog priešų kariauna!

PIRMA SKALBĖJA. Jau visos bandos išvestos, netrūksta nė vienos.

KETVIRTA SKALBĖJA. Pažiūrėsime... Ne... Taip, taip, vienos trūksta.

PENKTA SKALBĖJA. Kurios?..

KETVIRTA SKALBĖJA. Viktoro.

Abi mošos atsitiesia ir žiūri.

ŠEŠTA SKALBĖJA (*Pasirodo aukštėliau upėje*).

J taktą judina ir talžo skalbinius.

Antras paveikslas

Jermos namai. Vakarėja. Chuanas sėdi. Abi mošos stovi.

CHUANAS. Sakai, neseniai išėjo? (*Vyresnioji sesuo linkteli galvą*) Tikriausiai prie šaltinio. Bet jūs gi žinote, man nepatinka, kad ji išeina iš namų viena. (*Pauzė*) Gali dengti stalą. (*Jaunesnioji sesuo išeina*) Duoną aš sau užsidirbu. (*Seseriai*) Vakar buvo sunki diena. Genėjau obelis, ir temstant pagalvojau – kam aš čia šitaip plėšausi, jei negaliu nė obuolio atsikąsti. Man jau gana. (*Persibraukia ranka per veidą. Pauzė*) Ta nepareina... Viena iš judviejų turėjęt ją lydėti, tam ir esate čia, valgote prie mano stalo ir geriate mano vyną. Mano gyvenimas – laukuose, bet mano garbė – čia. O mano garbė – sykiu ir jūsų garbė. (*Sesuo nuleidžia galvą*) Nepalaikyk mano žodžių už bloga. (*Įeina Jerma su dviem qsočiais. Sustoja tarpduryje*) Pareini nuo šaltinio?

JERMA. Parnešiau šviežio vandens pietums. (*Išeina kita sesuo*) Kaip mūsų laukai?

CHUANAS. Vakar medžius genėjau.

Jerma stato qsočius. Pauzė.

JERMA. Pasiliksi?

CHUANAS. Turiu sužiūrėti bandą. Pati žinai, kad tai šeimnininko rūpestis.

JERMA. Puikiai žinau. Nekartok.

CHUANAS. Kiekvienas vyras turi savo gyvenimą.

JERMA. Ir kiekviena moteris – savo. Neprašau, kad pasiliktum. Man čia nieko netrūksta. Tavo seserys mane gerai saugo. Čia valgau minkštą duoną ir sūrį, ir keptą érieną, o kalnuose tavo bandos éda rasotą žolę. Man rodos, gali gyventi ramus.

CHUANAS. Kad gyventum ramus, reikia nesijaudinti.

JERMA. O tu dažnai jaudiniesi?

CHUANAS. Dažnai.

JERMA. Atsisakyk savo užmačių.

CHUANAS. Argi nežinai mano gyvenimo taisyklés? Avys – aptvare, moterys – namie. Tu per tankiai išeini. Seniai tau šitą sakau.

JERMA. Teisingai. Moterys – namie. Kai namai – ne pragariai. Kai namuose lūžta kédés ir plyšta susidévėjusios paklodés. O čia ne. Kas naktį matau, kad mano lova vis nauja, vis spindinti, tarsi ką tik parvežta iš miesto.

CHUANAS. Pati pripažįsti, kad ne be reikalo skundžiuosi. Kad turiu dėl ko nerimauti!

JERMA. Dėl ko gi? Aš tavęs neužgaulioju. Esu tau klusni ir savo skausmą slepiu giliai širdyje. Tačiau kas dieną bus vis blogiau. Baikim tą šneką. Aš kaip išgalédama nešiu savo kryžių, tik tu manęs nieko neklausinék. Jei galéčiau greitai pasenti ir mano lūpos suvystų kaip sulamdyta gélė, aš tau galéčiau šypsotis ir gyventi tavo gyvenimą. Bet dabar, dabar palik mane su mano kryžiumi.

CHUANAS. Kalbi taip, kad aš nesuprantu. Viskuo tave aprūpinu. Siunčiu į gretimus kaimus nupirkti daiktų, kurie tau patinka. Aš turiu ydų, bet noriu gyventi su tavim ramybėje ir santarvėje. Noriu miegoti lauke ir žinoti, kad tu taip pat miegi.

JERMA. Bet aš nemiegu, negaliu miegoti.

CHUANAS. Tau ko nors trūksta? Sakyk man. Kalbék!

JERMA (*Su užuomina ir įdémiai žvelgdama į vyrą*). Taip, trūksta.

Pauzė.

CHUANAS. Visą laiką tas pat. Jau daugiau kaip penkeri metai. Beveik užmiršęs buvau.

JERMA. Bet aš – ne tu. Vyrų kitoks gyvenimas: bandos, vaismedžiai, pokalbiai, o mes, moterys, neturime nieko daugiau, tik vaikus ir rūpesčius apie juos.

CHUANAS. Pasaulis margas. Kodél nepasiimi savo brolio sūnaus? Aš neprieštaruju.

JERMA. Nenoriu svetimų vaikų. Man regis, nuo jų rankos sušaltų į ledą.

CHUANAS. Dėl šito tau protas pasimaišé, įmanydama sieną galva pramuštum, pamiršai savo pareigas.

JERMA. Sienai gėda būti siena, jai derėtų būti pintine gėlių ir tyru vandeniui.

CHUANAS. Šalia tavęs pajunti tik nerimą ir susirūpinimą. Galų gale tau reikia susitaikyti su likimu.

JERMA. Aš atėjau į tavo namus ne dėl to, kad susitaikyčiau su likimu. Va kai pariš man žandikaulį skarele, kad burna neprasižiotų, suners rankas grabe, tada ir susitaikysiu.

CHUANAS. Tai ką nori daryti?

JERMA. Noriu gerti, bet nėra vandens nė stiklinės, noriu įlipti į kalną, bet neturiu kojų, noriu išsisiuvinėti apatinį sijoną, bet nerandu siūlų.

CHUANAS. Taip yra dėl to, kad nesi tikra moteris, ir trokšti pražudyti kokį bevalį vyrą.

JERMA. Aš nežinau, kas esu. Duok man ramybę. Aš tau nieko blogo nepadariau.

CHUANAS. Nemėgstu, kai žmonės pirštais mane bado. Tegu kiekvienas sau sėdi namie, ir šitos durys taip pat tebūna uždarytos.

Lėtai įžengia pirmoji sesuo ir eina prie sieninės spintos.

JERMA. Kalbėtis su žmonėmis ne nuodėmė.

CHUANAS. Bet kiti gali palaikyti nuodėmę.

Įeina kita sesuo, suka prie ąsočių ir pasisemia puodelį vandens.

CHUANAS (*Tylesniu balsu*). Aš čia bejėgis. Kai tave kalbina, užsičiaupk ir pagalvok, kad esi ištekėjusi.

JERMA (*Nustebusi*). Ištekėjusi!

CHUANAS. Ir kad yra toks dalykas kaip šeimos garbė, o šeimos garbė – tai našta, kurią neša visi drauge.

Sesuo su puodeliu lėtai išeina.

Bet ji, geibi ir nematoma, glūdi pačiuose kraujo latakuose.

Įeina kita sesuo su lėkšte, žengdama beveik taip pat iškilmingai, kaip per procesiją.

Pauzė.

Atleisk man.

Jerma žiūri į vyrą, šis pakelia galvą, ir jų žvilgsniai susitinka.

Nors tu žiūri į mane taip, kad man reikėtų ne sakyti „atleisk“, o užrakinti, tave priversti jėga, nes juk tam ir esu tavo vyras.

Tarpdury pasirodo abidvi seserys.

JERMA. Būk geras, nekalbėk. Baikim tas šnekas.

Pauzė.

CHUANAS. Einam valgyti.

Abidvi seserys išeina.

Girdėjai?

JERMA (*Švelniai*). Valgyk su seserimis. Aš dar nealkana.

CHUANAS. Kaip sau nori.

Išeina.

JERMA (*Dainuoja tarsi sapnuodama*).

Žvilgteli į duris.

Marija! Ko taip bėgi pro šalį?

MARIJA (*Jeina su vaiku glėbyje*). Su vaiku visada skubu... Tu kaip paprastai, verki!

JERMA. Tavo teisybė.

Ima vaiką ir sėdasi.

MARIJA. Man liūdna, kad tu pavydi.

JERMA. Aš nepavydžiu; sielvartauju.

MARIJA. Nesiskųsk!

JERMA. Kaip nesiskųsiu, kai matau tave ir kitas moteris, kurių širdyse žydi gėlės, o aš tokia niekam nereikalinga tarp šitokių grožybių!

MARIJA. Tačiau tu turi kitų dalykų. Jei paklausytum manęs, galėtum būti laiminga.

JERMA. Bevaikė valstietė kaip ryšelis dyglių – naudos jokios, gali tik įsidurti. Dievo užmiršta piktžolė, ir tiek.

Marija kilsteli, tarsi norėdama atsiimti vaiką.

Imk. Jam tavo glėby bus geriau. Mano rankos juk ne motinos rankos.

MARIJA. Kodėl taip kalbi?

JERMA (*Stojasi*). Todėl, kad man jau gana. Kam man rankos, jeigu aš negaliu jomis dirbti tikro darbo? Kaip skaudu, skaudu ir be galo gėda matyti, kaip plaukėja kviečiai, kaip be paliovos trykšta šaltinių vanduo, kaip avys atsiveda šimtinės ėriukų, o kalės – šuniukus, ir, regis, visas laukas pasikelia ir man rodo savo miegančius švelnius vaikelius, o aš tuo tarpu vačia, kur turėtų priglusti kūdikėlio burnelė, jaučiu dunksint plaktuką.

MARIJA. Nepatinka man tavo kalba.

JERMA. Jūs, kurios turite vaikų, negalite suprasti mūsų, kurios jų neturime. Jums gaivu, ir jūs nesuvokiate, kas yra troškulys, kaip nesuvokia tie, kurie plaukioja tyrame vandenyje.

MARIJA. Nenoriu kartoti to, ką visada tau sakau.

JERMA. Kaskart aš vis labiau trokštu ir vis mažiau beturiu vilčių.

MARIJA. Blogai.

JERMA. Galų gale imsiu galvoti, kad aš pati sau esu duktė. Neretai naktimis einu jaučiams įmesti pašaro, anksčiau niekada to nedariau, nes nė viena moteris nešeria jaučių, ir kai tamsoje einu per daržinę, mano žingsniai kaukši lyg vyro.

MARIJA. Kiekvieną galima suprasti.

JERMA. O jis mane tebemyli. Matai, koks mano gyvenimas!

MARIJA. O kaip tavo mošos?

JERMA. Tegul mane graban guldo, ir be įkapių, jeigu nors kartą jas užkalbinsiu.

MARIJA. O tavo vyras?

JERMA. Visi trys prieš mane.

MARIJA. Ką jie sau galvoja?

JERMA. Prasimano nebūtų dalykų. Tai žmonės, kurių sąžinė nerami. Bijo, kad galiu įsimylėti kitą vyrą, nežino, jog mano giminėje svarbiausia – garbė, nors ir būčiau įsimylėjusi. Jie kaip akmenys prieš mane. Bet nežino, kad aš lyg upelio srovė: jei panorėsiu, galiu juos nunešti.

Įeina viena sesuo ir paėmusi duonos išeina.

MARIJA. Šiaip ar taip, man atrodo, kad tavo vyras tave tebemyli.

JERMA. Mano vyras duoda man pastogę, aš valgau jo duoną.

MARIJA. Kiek kančių, kiek kančių! Bet prisimink mūsų Viešpaties žaizdas.

Abi stovi tarpduryje.

JERMA (*Žiūrėdama į vaiką*). Jau pabudo.

MARIJA. Tuoju pradės dainuoti.

JERMA. Jo akys kaip tavo, ar žinai? Pastebėjai? (*Verkdama*) Jo akys tokios pat kaip tavo!

Jerma švelniai stumia Mariją ir ši tylėdama išeina. Jerma žengia prie durų, pro kurias išėjo vyras.

ANTRA MERGINA. Tsss.

JERMA (*Atsisukdama*). Ką?

ANTRA MERGINA. Laukia, kol išeis. Mano motina tavęs lūkuriuoja.

JERMA. Ji viena?

ANTRA MERGINA. Su dviem kaimynėmis.

JERMA. Pasakyk, kad truputį luktelėtų.

ANTRA MERGINA. Bet ateisi? Nebijai?

JERMA. Ateisiu.

ANTRA MERGINA. Šit kokia tu!

JERMA. Tegu laukia, nors iki vėlumos!

Įeina Viktoras.

VIKTORAS. Ar Chuanas namie?

JERMA. Namie.

ANTRA MERGINA (*Sąmokslininkės tonu*). Tai, vadinasi, aš atnešiu palaidinukę.

JERMA. Kada tik nori.

Mergina išeina.

Sėskis.

VIKTORAS. Kad man ir taip gerai.

JERMA (*Šaukia*). Chuanai!

VIKTORAS. Atėjau atsisveikinti.

Jis suvirpa, bet tuojau susivaldo.

JERMA. Išėini su broliais?

VIKTORAS. To nori tėvas.

JERMA. Tikriausiai jis jau senas?

VIKTORAS. Taip, labai senas.

Pauzė.

JERMA. Gerai darai, kad keiti ganyklas.

VIKTORAS. Jos visur vienodos.

JERMA. Ne. Aš eičiau labai toli.

VIKTORAS. Visur tas pat. Tokios pat avys, tokia pat vilna.

JERMA. Vyrams – taip, o mums, moterims – ne. Niekada negirdėjau, kad vyras, valgydamas obuolius, sakytų: „Kokie skanūs šie obuoliai“. Viską darote saviškai, nepaisydami subtilybių, bet jokių švelnybių. Apie save štai ką pasakysiu: šitų šulinių vanduo man įsipyko.

VIKTORAS. Gali būti.

Scenoje švelni prieblanda.

JERMA. Viktorai.

VIKTORAS. Ką?

JERMA. Kodėl tu išėini? Čia žmonės tave myli.

VIKTORAS. Elgiausi dorai.

Pauzė.

JERMA. Elgeisi dorai. Pamėni, jau buvai bernas, sykį nešėi mane ant rankų? Niekada nežinai, kas mūsų laukia.

VIKTORAS. Viskas keičiasi.

JERMA. Yra dalykų, kurie nesikeičia. Kas uždaryta tarp sienų, negali keistis, nes niekas to negirdi.

VIKTORAS. Tikrai.

Jeina antroji sesuo, lėtai žengia prie durų ir ten sustoja, apšviesta paskutinių saulėlydžio gaisų.

JERMA. Bet jei ištrūktų ir suriktų, išgirstų visas pasaulis.

VIKTORAS. Niekas nepasikeistų. Griovys liktų, kur buvęs, banda – aptvare, mėnuo – danguje, o žmogus prie savo plūgo.

JERMA. Didžiausia bėda, kai negali suprasti senų žmonių pamokymų!

Girdėti liūdna ir pratisa piemenų švilpynės melodija.

VIKTORAS. Gena bandas.

CHUANAS (*Jeina*). Jau iškeliauji?

VIKTORAS. Noriu išėiti prieš auštant.

CHUANAS. Gal tave nuskriaudžiau?

VIKTORAS. Ne. Gerai sumokėjai.

CHUANAS (*Jermai*). Pirkau iš jo bandas.

JERMA. Taip?

VIKTORAS (*Jermai*). Dabar jos tavo.

JERMA. Nežinojau.

CHUANAS (*Patenkintas*). Taip, tikrai.

VIKTORAS. Tavo vyro ūkis bus visko pertekęs.

JERMA. Geram darbininkui nauda į rankas plaukia, jei tik jis to nori.

Sesuo, stovinti tarpduryje, žengia vidun.

CHUANAS. Nebeturim kur laikyti šitiek avių.

JERMA (*Niūriai*). Žemė plati.

Pauzė.

CHUANAS. Paėjėsiu su tavim iki upelio.

VIKTORAS. Linkiu šiems namams didžiausios laimės.

Paduoda ranką Jermai.

JERMA. Duok Dieve! Laimingos kelionės!

Viktoras žengia durų link, bet atsigręžia Jermai darant vos pastebimą judesį.

VIKTORAS. Kažką sakei?

JERMA (*Dramatiškai*). Sakiau, laimingos kelionės.

VIKTORAS. Ačiū.

Vyrai išeina. Jerma sielvartingai žiūri į ranką, kurią buvo padavusi Viktorui. Paskui skubiai žengia į kairę ir pasiima šaliką.

ANTROJI MERGINA. Eime.

Abi atsargiai išeina.

Scenoje beveik tamsu. Įeina pirmoji sesuo su žvake, kuri turi skleisti salėje tikrai savo natūralią šviesą. Ieškodama Jermos eina į scenos galą. Girdėti piemenų švilpynės.

PIRMA MOŠA (*Tyliu balsu*). Jerma!

Įeina antra sesuo. Abi žiūri viena į kitą ir žengia durų link.

ANTRA MOŠA (*Garsiau*). Jerma!

PIRMA MOŠA (*Eidama į duris, valdingu balsu*). Jerma!

Girdėti piemenų rageliai ir švilpynės. Scenoje visiškai tamsu.

TREČIAS VEIKSMAS

Pirmas paveikslas

Žiniuonės Doloresos namai. Švinta.

Jeina Jerma su Doloresa ir dviem senėm.

DOLORESA. Tu drąsi.

PIRMA SENĖ. Pasaulyje nėra nieko stipresnio už troškimą.

ANTRA SENĖ. Bet kapinėse buvo per daug tamsu.

DOLORESA. Daug kartų kalbėjau tas maldas kapinėse su moterimis, kurios geidė vaikų, ir visos bijojo. Visos, išskyrus tave.

JERMA. Aš atėjau, tikėdamasi, kad pavyks. Manau, nesi apgavikė.

DOLORESA. Nesu. Tegul man liežuvis aptenka skruzdėlėmis, kaip numirėlei, jeigu nors kartą esu pamelavusi. Paskutinį sykį meldžiausi su pavargėle, kuri buvo bevaikė ilgiau negu tu, ir jos pilvas taip gražiai suapvalėjo, kad ji pagimdė dvynukus ten, paupy, nes nebespėjo namo pareiti, ir pati man juos atnešė skreite, kad sutvarkyčiau.

JERMA. Ir įstengė ateiti pas jus nuo upės?

DOLORESA. Atėjo. Kruvinais batais ir sijonais... bet švytinčiu veidu.

JERMA. Ir jai nieko neatsitiko?

DOLORESA. Kas turėjo atsitikti? Dievas yra Dievas.

JERMA. Aišku, Dievas yra Dievas. Jai nieko negalėjo atsitikti. Jis galėjo tik paimti kūdikius ir apiplauti gyvuoju vandeniu. Gyvuliai savuosius laižo, tiesa? Savo vaiką man nebūtų šlykštu. Įsivaizduoju, kad gimdyvės tarsi šviečia iš vidaus, ir vaikai valandų valandas miega ant krūtinės, klausydamiesi, kaip plūsta į krūtis šiltas pienas, kad pasisotintų ir prisižaistų, kol jų širdelė geis, kol nusuks į šalį galvutę: „Dar trupučiuką, vaikuti...“ – o jų veidukas ir krūtinėlė nutiškusi baltais lašais.

DOLORESA. Dabar turėsi vaiką. Galiu užtikrinti.

JERMA. Turėsiu, nes privalau turėti. Arba aš nieko nesuprantu pasaulyje. Kartais, kai pasivaidena, jog niekados, niekados... man tarsi ugnies banda siūbteli per kojas ir visi daiktai pasidaro tušti, be gyvybės, ir žmonės, einą gatve, ir jaučiai, ir akmenys tada man atrodo lyg vatiniai. Ir aš save klausiu: „Kam jų čia reikia?“

PIRMA SENĖ. Gerai, kad ištekėjusi moteris nori vaikų, bet jei jų nėra, kam šitaip galuotis? Svarbiausia šiame pasaulyje – gyventi kaip Dievas duoda. Aš nesmerkiu tavęs. Matai, kad padėjau melstis. Bet kokį kraitį ketini duoti vaikui: laimę ar sidabro krislą?

JERMA. Aš negalvoju apie ateitį, galvoju apie šią dieną. Tu sena, ir tau viskas jau tarsi perskaityta knyga. Aš galvoju, kad nesu laisva ir neturiu kuo numalšinti troškulio. Noriu kūdikio, nes apglėbusį jį miegočiau rami. Klausyk gerai, ką tau pasakysiu, ir neišsigąsk: net jei žinočiau, kad mano vaikas paskui mane kankins ir nekęs, ir vilks už plaukų per gatves, aš vis tiek apsidžiaugčiau jam gimus,

nes daug geriau verkti dėl gyvo žmogaus, mušančio mus, negu dėl pamėklės, kuri jau daug metų guli man ant širdies.

PIRMA SENĖ. Esi per jauna, kad duočiau patarimą. Bet šiuo tarpu kliaukis Dievo malone ir vyro meile.

JERMA. Oi! Pataikei lyg pirštu į akį.

DOLORESA. Tavo vyras geras.

JERMA (*Atsistoja*). Geras! Geras! O kas iš to? Verčiau būtų blogas. Bet ne. Eina savais keliais su savo avimis, o naktimis pinigų skaičiuoja. Gulasi su manimi iš pareigos. Bet aš jaučiu, kad jo liemuo šaltas lyg numirėlio, ir nors karštos moterys man visada kėlė pasiūlykštėjimą, aš trokštu tą akimirką būti ugnies kalnu.

DOLORESA. Jerma!

JERMA. Aš nesu nepadori moteris; bet žinau, kad vaikai gimsta nuo vyro. Ak, jei galėčiau jų turėti viena!

DOLORESA. Pagalvok, kad tavo vyras irgi kenčia.

JERMA. Ne. Taip jau yra, kad jis vaikų nenori.

PIRMA SENĖ. Nekalbėk šitaip!

JERMA. Iš jo akių matau, ir kadangi nenori, tai jų man ir nepadaro. Nemyliu jo, nemyliu, ir vis dėlto, tai vienintelis mano išsigelbėjimas. Vienintelis mano garbės ir mano giminės išsigelbėjimas.

PIRMA SENĖ (*Su baime*). Greitai pradės švisti. Tu turi eiti namo.

DOLORESA. Tuoju išgins bandas, negerai, jei pamatys tave vieną.

JERMA. Man labai trūko šito atokvėpio. Kiek sykių kalbėti maldas?

DOLORESA. Lauro maldą du kartus, o vidurdienį maldelę į šventą Oną. Kai pasijusi nėsčia, man atneši, kaip žadėjai, pūdą kviečių.

PIRMA SENĖ. Virš kalnų jau pradėjo švisti. Eik.

DOLORESA. Tuoj žmonės ims vartus atidarinti, eik aplinkui, grioviu.

JERMA (*Nusiminusi*). Nežinau, ko čia atėjau!

DOLORESA. Gailiesi?

JERMA. Ne!

DOLORESA (*Sumišusi*). Jei bijai, palydėsiu iki gatvės kampo.

PIRMA SENĖ (*Su nerimu*). Kol pareisi namo, visai išauš.

Girdėti balsai.

DOLORESA. Tylėk!

Visos klausosi.

PIRMA SENĖ. Nieko nėra. Eik su Dievo padėjimu.

Jerma žengia į duris, ir tą akimirką ją kažkas pašaukia.

Trys moterys sustingsta vietoje.

DOLORESA. Kas ten?

BALSAS. Tai aš.

JERMA. Atidaryk. (*Doloresa dvejoja*) Atidarai ar ne?

Girdėti murmesys. Pasirodo Chuanas ir abi mošos.

ANTROJI MOŠA. Va, ji čia.

JERMA. Čia.

CHUANAS. Ką čia veiki? Jei galėčiau, pratrūkčiau šaukti visa gerkle ir sukelčiau ant kojų visą kaimą, – tegul mato, kaip saugoma mano namų garbė; bet turiu užgniaužti nuoskaudą ir tylėti, nes tu esi mano žmona.

JERMA. Jei galėčiau šaukti, aš taip pat šaukčiau ir prikelčiau net numirėlius, kad pamatytų, kokia aš nekalta.

CHUANAS. Ne, ne! Viską pakęsiu, tik ne šitai. Apgaudinėji mane, mulkini, o aš, kaimo žmogus, dirbantis žemę, tavo gudrybių neperprantu.

DOLORESA. Chuanai!

CHUANAS. Jūsų neklausysiu nė žodžio!

DOLORESA (*Tvirtai*). Tavo žmona nieko blogo nepadare.

CHUANAS. Nuo pat vestuvių dienos ji nieko kito ir nedaro. Žiūriu į mane, lyg adatomis varsto, naktimis guli šalia nesumerkdama akių ir tik piktai dūsauja į mano pagalves.

JERMA. Nutilk!

CHUANAS. Nebegaliu daugiau. Reikia būti akmeniniam, kad pakestum šalia moterį, kuriai vis maga tau draskyti širdį ir kuri nakčia išseidinėja iš namų. Ir ko gi ieško? Pasakykit man! Ko ieško? Gatvės pilnos vyrų. Gatvėse gėlių neprisiskinsi.

JERMA. Neleidžiu tau sakyti daugiau nė žodžio. Nė vieno žodžio. Tau ir tavo šeimai atrodo, kad tiktai jūs vieni saugote garbę, bet nežinote, kad mano giminė niekada neturėjo ko slėpti. Eikšen. Prisiartink prie manęs ir pauostyk mano drabužius; prisiartink! Pažiūrėk, ar užuosi kitą kvapą, be tavo, be tavo kūno kvapo. Mane išrengi nuogą vidury aikštės ir apspjaudai. Aš tavo žmona, daryk man ką nori, bet svetimo vyro vardo šalia manojos nedėk.

CHUANAS. Ne aš dedu, o tu pati savo elgesiu, ir žmonės jau pradeda kalbėti. Tikrai pradeda kalbėti. Prieinu prie žmonių būrelio – visi nutyla; nueinu miltų pasisverti – visi nutyla, ir net naktį laukuose, kai nubundu, man vaidenasi, kad medžių šakos taip pat nutyla.

JERMA. Aš nežinau, iš kur atpučia pikti vėjai, kurie išblaško kviečius, o žiūrėk, ar kviečiai negerai!

CHUANAS. Aš irgi nežinau, ko reikia moteriai, kuri vis taikosi ištrūkti iš namų.

JERMA (*Puola prie vyro ir apkabina*). Man reikia tavęs. Reikia tavęs, dieną ir naktį reikia tavęs, aš niekur nerandu paguodos. Man stinga tavo kraujo ir tavo pagalbos.

CHUANAS. Atsitrauk.

JERMA. Neatstumk manęs ir mylėk kaip aš.

CHUANAS. Leisk!

JERMA. Žiūrėk, kokia aš vieniša. Kaip mėnulis, kuriam reikia paties savęs danguje. Pažvelk į mane!

Žiūri į jį.

CHUANAS (*Žiūri į ją ir šiurkščiai atstumia*). Atstok pagaliau!

DOLORESA. Chuanai!

Jerma griūva ant žemės.

JERMA (*Garsiai*). Išėjau pasiskinti gvazdikų ir atsimušiau į sieną. Oi! Oi! Į šitą sieną turiu susiknežinti galvą.

CHUANAS. Nutilk. Eime.

DOLORESA. Dieve mano!

JERMA (*Šaukia*). Tebūna prakeiktas mano tėvas, davęs man savo – daugiavaikio tėvo – kraują! Tebūna prakeiktas mano kraujas, kuris daužosi į sienas trokšdamas vaikų!

CHUANAS. Nutilk, sakiau!

DOLORESA. Žmonės eina. Kalbėk tyliau.

JERMA. Nesvarbu. Dabar aš leidžiuosi į patį tamsiausią šulinį, tebūna laisvas nors mano balsas. (*Stojasi*) Tegimsta iš mano kūno nors šitas grožis ir tepasklinda ore.

Girdėti balsai.

DOLORESA. Suka pro mus.

CHUANAS. Tylos.

JERMA. Taip! Taip! Tyliau. Būk ramus.

CHUANAS. Eime. Greičiau!

JERMA. Gerai! Gerai! Be reikalo man suki rankas! Vienas dalykas mylėti protu...

CHUANAS. Tylėk.

JERMA (*Tyliai*). Vienas dalykas mylėti protu, o kitas – kūnu, tebūnie prakeiktas kūnas! Jis mums neduoda ramybės. Taip jau yra, ir aš neisiu galynėtis su jūra. Gerai! Dabar mano lūpos bežadės!

Išeina.

Uždanga

Antras paveikslas

Vienišos koplyčios aplinka kalnuose. Pirmame plane – grubiai apklotas dengtas vežimas, kuriame sėdi Jerma. Įeina moterys su aukomis koplyčiai. Jos basos. Scenoje linksmoji senė iš pirmo veiksmo. Kylant uždangai skamba daina.

SENĖ (*Vylingai*). Jau gérèt švęsto vandens?

PIRMA MOTERIS. Taip.

SENĖ. O dabar pas jį.

PIRMA MOTERIS. Mes juo tikime.

SENĖ. Ateinate prašyti, kad šventasis išmelstų vaikų, bet čia kasmet tuo laiku suplaukia vis daugiau vienišų vyrų. Tai kas čia darosi?

Juokiasi.

PIRMA MOTERIS. Ko pati ateini, jeigu netiki?

SENĖ. Pasižiūrėti. Tiesiog kraustausi iš proto – kaip mėgstu pasižiūrėti. Ir sūnų turiu po akim laikyti. Pernai du vyrai užmušė kits kitą dėl vienos bevaikės, todėl reikia būti budriai. O pagaliau noriu – ir ateinu.

PIRMA MOTERIS. Teatleidžia tau Dievas.

Išeina.

SENĖ (*Sarkastiškai*). Teatleidžia ir tau.

Nueina.

Pasirodo Marija su pirma mergina.

PIRMA MERGINA. Ar atvažiavo?

MARIJA. Va jos vežimas. Vos prikabinau, kad važiuotų. Visą mėnesį prasėdėjo nesikeldama nuo kėdės. Bijau aš jos. Nežinau, ką sugalvojo, bet šiaip ar taip, kažką negero.

PIRMA MERGINA. Aš atvažiavau su seseria. Ji jau aštunti metai važiuoja, ir vis tuščiai.

MARIJA. Tai, kuriai skirta turėti vaikų, ta ir turės.

ANTRA MERGINA. Ir aš taip sakau.

Girdėti balsai.

MARIJA. Man niekada nepatiko šie atlaidai. Eime į pievą, kur visi žmonės.

PIRMA MERGINA. Pernai, kai sutemo, kažkokie bernai grabstė mano seseriai už krūtų.

MARIJA. Per keturias mylias aplinkui nieko kito neišgirsi, tik baisių žodžių.

PIRMA MERGINA. O už koplyčios mačiau keturiasdešimt su viršum statinaičių vyno.

MARIJA. Į šituos kalnus suplūsta marios viengungių vyrų.

Jos išeina. Girdėti balsai. Pasirodo Jerma su šešiomis moterimis; basos, nešinos įvijomis žvakėmis, jos eina į bažnyčią. Pradedą temti.

JERMA. (Dvieilis).

ANTRA MOTERIS. (Dvieilis).

JERMA. (Dvieilis).

MOTERŲ CHORAS. (Dvieilis).

Visos klaupiasi.

JERMA. (14 eilučių).

Visos atsistoja.

ANTRA MOTERIS. (Dvieilis).

JERMA. (4 eilutės).

CHORAS. (Dvieilis).

JERMA. (Dvieilis).

Visos nueina.

Iš kairės su ilgais kaspiniais rankose įbėga merginos. Iš dešinės dar trys, žvalgydamosi atgal. Scenoje stiprėja balsų klegesys, žvangučių žvangėjimas, varpelių tilindžiavimas. Viršutiniame plane pasirodo septynios merginos ir pasisukusios į kairę mojuoja kaspiniais. Triukšmas garsėja, ir įeina du populiarius kaukėti personažai. Vienas vaizduoja vyriškos giminės būtybę, kitas – moteriškos. Su didelėmis kaukėmis. Jis laiko apgniaužęs rankoje jaučio ragą. Personažai anaipol ne groteskiški, o labai gražūs, su tikro tautiškumo antspaudu. Ji purto lankelį su dideliais žvangučiais. Gilumoje renkasi žmonės, jie šūkauja ir pradeda šokti. Jau labai tamsu.

VAIKAI. Velnias su savo žmona! Velnias su savo žmona!

JI. (10 eilučių).

VAIKAI. (1 eilutė).

PIRMAS VYRAS. (2 eilutės).

ANTRAS VYRAS. (1 eilutė).

PIRMAS VYRAS. (1 eilutė).

ANTRAS VYRAS. (2 eilutės).

JI. (4 eilutės).

VAIKAI. (4 eilutės).

Užgroja gitaras.

JIS. (Atsistoja ir mojuoja ragu; 5 eilutės).

Eina artyn

(11 eilučių).

JI. (4 eilutės).

JIS. (4 eilutės).

TREČIAS VYRAS. (1 eilutė).

ANTRAS VYRAS. (1 eilutė).

PIRMAS VYRAS. (1 eilutė).

JIS. (6 eilutės).

VAIKAS. (1 eilutė).

ANTRAS VYRAS. (1 eilutė).

PERSONAŽAS. (2 eilutės).

PIRMAS VYRAS. (1 eilutė).

JI. (1 eilutė).

VYRAI. Mergaitės tegul eina šalin iš čia.

JIS. (3 eilutės).

Visi išeina šokdami, juokdamiesi ir plodami delnais. Dainuoja.

Šaukdamos vėl prabėga dvi merginos.

Jeina linksmoji senė.

SENĖ. Pažiūrėsim, ar leis dabar mums miegoti. Bet tuoj ateis ji. *(Jeina Jerma)* Tu! *(Jerma prislėgta ir nekalba)* Sakyk, kam atvažiavai?

JERMA. Nežinau.

SENĖ. Nepasiduodi? Nesusitaikai su likimu? O kur tavo vyras?

Jerma atrodo pavargusi, tarsi žmogus, kuriam ramybės neduoda įkyri mintis.

JERMA. Čia.

SENĖ. Ką veikia?

JERMA. Geria.

Pauzė.

(Kelia rankas prie kaktos). Oi!

SENĖ. Oi, oi! Mažiau aikčiok ir būk gyvesnė. Anksčiau nieko tau negalėjau pasakyti, o dabar galiu.

JERMA. Ir ką žadi man pasakyti, ko aš dar nežinau?

SENĖ. Tai, apie ką negalima tylėti. Kas jau bado akis. Kaltas tavo vyras. Girdi? Duodu plaštakas nukirsti. Nei jo tėvas, nei senelis, nei prosenelis nesielgė kaip šeimos vyrai. Kad jiems gimtų kūdikis, saulė turėjo patekėti vakaruose. <...> O tavo giminė kitokia. Tu turi brolių ir pusbrolių per šimtą mylių aplinkui. Matai, koks prakeikimas krito ant tavęs, ir dar tokios gražios.

JERMA. Prakeikimas. Nuodų pelkė, apsėmusi javus.

SENĖ. Bet tu turi kojas ir gali išeiti iš namų.

JERMA. Išeiti?

SENĖ. Kai pamačiau tave tarp maldininkų čia, man tiesiog širdis apsvirtė. Čia moterys ateina susipažinti su vyrais. Ir šventasis padaro stebuklą. Mano sūnus sėdi už koplyčios ir laukia tavęs. Mūsų namams reikia moters. Eik su juo, ir gyvensim visi trys drauge. Mano sūnus gero kraujo. Kaip aš. Ateisi į mūsų namus, o ten dar lopšiu kvepia. Tavo apklotos pelenai pavirs duona ir druska vaikučiams. Eikš. Nusispjaut į žmones. O dėl tavo vyro, tai mano namuose pilna įnagių ir visiems užtenka drąsos, todėl į mūsų gatvę ir kojos nekels.

JERMA. Nutilk, nutilk, tik ne šitai! Niekada to nepadaryčiau. Negaliu ieškoti kito. Manai, galiu pažinti svetimą vyrą? Kuo tu laikai mano garbę? Upė negali tekėti atgal, o pilnatis pasirodyti

vidurdienį. Eik. Aš eisiu tuo pačiu keliu, kuriuoėjau. Ar tu rimtai galvojai, kad aš galiu atsiduoti kitam vyrui? Kad aš kaip vergė jį maldaučiau to, kas man ir taip priklauso? Žinok, kokia aš esu, daugiau niekados manęs nekalbink. Man nereikia kito.

SENĖ. Kai troškulys kamuoja, dėkoji už vandenį.

JERMA. Aš kaip sausa dirva, kurią plūgais drasko tūkstančiai jaučių, o tu man duodi mažą puodeliuką šulinio vandens. Kenčia ne mano kūnas.

SENĖ (Tvirtai). Na ir toliau kankinkis, jei patinka. Kaip varnalėša sausvagėje, dygi, suvytusi.

JERMA (Tvirtai). Taip, suvytusi, žinau! Suvytusi! Be reikalo koneveiki mane tokiais žodžiais. Nesimėgauk, kaip mėgaujasi berniūkščiai, žiūrėdami į merdintį gyvulėlį. Nuo pat vestuvių dienos aš kartoju sau šitą žodį, bet girdžiu pirmą sykį, pirmą sykį man tai sakoma į akis. Ir pirmą sykį matau, kad tai iš tikro teisybė.

SENĖ. Man visai negaila tavęs, negaila nė kiek. Surasiu sūnui kitą moterį.

Nueina. Tolumoje girdėti daugybės maldininkų giesmė. Jerma žengia prie savo vežimo, ir už jo pasirodo jos vyras.

JERMA. Tu buvai čia?

CHUANAS. Buvau.

JERMA. Klauseisi?

CHUANAS. Klausiausi.

JERMA. Girdėjai?

CHUANAS. Taip.

JERMA. Ir ką? Palik mane ir eik prie giesmininkų.

Sėdasi tarp apklotų.

CHUANAS. Laikas ir man kai ką pasakyti.

JERMA. Sakyk!

CHUANAS. Ir pasiskųsti.

JERMA. Kuo?

CHUANAS. Kad gerklę man degina.

JERMA. O man – kaulus.

CHUANAS. Atėjo laikas nutildyti šitą amžiną verkšlenimą dėl neaiškių dalykų, kurių gal išvis nėra gyvenime, dėl susigalvotų pamėklių.

JERMA (Su dramatiška nuostaba). Sakai, nėra gyvenime? Sakai, susigalvotų?

CHUANAS. Dėl tokių dalykų, kurių nebuvo ir kurių nei tu, nei aš netvarkome – neturime galios.

JERMA (Niršulingai). Kalbėk toliau! Toliau!

CHUANAS. Dėl tokių dalykų, kurie man nerūpi. Girdi? Nerūpi. Aš turiu tau šitai pasakyti. Man rūpi tik tai, ką laikau rankose. Ir ką matau savo akimis.

JERMA (*Klaupdamasi ant kelių, netekusi vilties*). Va, va. Tai ir norėjau išgirsti iš tavo lūpų... Teisybės nematyti, kai ji čia, viduje, bet kai išsiveržia ir iškelia rankas, kaip ji mums šaukia ir kokia didelė pasirodo! Nerūpi! Prisipažinai pats!

CHUANAS (*Eidamas prie jos*). Suprask, kad taip ir turėjo būti. Paklausk manęs. (*Apkabina norėdamas pakelti*) Daugelis moterų džiaugtųsi turėdamos tokį gyvenimą kaip tavo. Be vaikų gyventi lengviau. Aš laimingas, kad jų nėra. Mes niekuo nekalti.

JERMA. O ko tau reikia iš manęs?

CHUANAS. Tavęs pačios.

JERMA. Štai! Tau reikia namų, ramybės, žmonos. Ir nieko daugiau. Teisybę sakau?

CHUANAS. Teisybę. Kaip ir visiems.

JERMA. O visa kita? O kūdikis?

CHUANAS (*Tvirtai*). Man tai nerūpi, girdėjai? Liaukis klausinėjusi. Gal tau sušukti į ausį, kad tai žinotum ir apsiramintum!

JERMA. Ir matydamas, kaip aš jo noriu, tu niekada apie jį negalvojai?

CHUANAS. Niekada.

Abu sėdi ant žemės.

JERMA. Ir man nėra ko tikėtis?

CHUANAS. Ne.

JERMA. O tau?

CHUANAS. Man juoba. Susitaikyk su likimu!

JERMA. Suvytusi!

CHUANAS. Ir gyvensime santarvėje. Maloniai, patenkinti, ir vienas, ir kitas. Apkabink mane.

Apkabina ją.

JERMA. Ko tau reikia?

CHUANAS. Tavęs. Mėnesienoje tu graži.

JERMA. Manęs tau reikia kaip balandės, kurią nori suvalgyti.

CHUANAS. Pabučiuok mane... šitaip.

JERMA. Ne, niekada. Niekada.

Jerma rikteli ir sugniaužia vyrui gerklę. Šis nuvirsta atgal. Ji gniaužia jam gerklę tol, kol pasmaugia. Pasigirsta maldininkų giesmė.

Suvytusi, suvytusi, bet jau viską suvokusi. Dabar tai aš tikrai žinau. Ir esu viena. (*Atsikelia. Pradedą rinktis žmonės*) Einu, pailsėsiu, neprabusdama iš baimės, ir pamatysiu, ar kraujas man nepranašauja kito, naujo kraujo. Amžinai išdžiūvusio kūno. Ką norite sužinoti? Nesiartinkit, aš nužudžiau savo kūdikį, aš pati nužudžiau savo kūdikį!

Suguža būrelis žmonių ir sustoja scenos gilumoje. Girdėti maldininkų giesmė.

Uždanga

DAINUOJAMASIS TEKSTAS

Čiūčia liūlia, vaikeli,
Merk užmerk akeles,
Į močiutės dvarelį
Greit keliausime mes.

Iš kur ateisi, brangus vaikeli?
Iš šalčių krašto, speiguotų bokštų.
Ko gi tau reikia, brangus vaikeli?
Šiltųjų tavo austų drobelių.

Saulėje šakos linksmi šlamėkit,
Čiurlenkit upeliai, danguj skambėkit!

Girdi, šunelis kieme sulojo,
Vėjas dainuodamas vaikšto po lauką,
Jauteliai tvarte tyliai mauroja,
Skaistus mėnulis spindi į plaukus,
Ko gi tau reikia, brangus vaikeli?

Balto kaip sniegas tavo pienelio,
Saulėje šakos linksmi šlamėkit,
Čiurlenkit upeliai, danguj skambėkit!

Kalbinu tyliai meiliais žodeliais,
Tavęs aš laukiu, juosmenį gelia,
Maudžia man kūną, aitrina dvasią,
Aš būsiu tavo lopšys pirmasis.
Kada, vaikeli, tave regėsiu?

Kuomet jazminais saldžiai kvėpėsi.
Saulėje šakos linksmi šlamėkit,
Čiurlenkite upeliai, danguj skambėkit!

Piemenie, ko tu vienas miegi?
Piemenie, ko tu vienas miegi?
Eikš po antklode mana,
Bus naktelė smagi,
Piemenie, ko tu vienas miegi?

Piemenie, ko tu vienas miegi?
Eikš po antklode mana,
Bus naktelė smagi.

Tavo marška akmeninė,
Piemenie,
Baltiniai tavi iš šerkšno,
Piemenie.

Kiaurą žiemą pilkos nendrės –
Tai tavasis guolis naktį,
Medžiai adatų pribarsto,
Piemenie,
Po kieta pagalve tavo,
Piemenie.

Jei išgirsi moters balsą,
Tai tebus vandens šniokštimas,
Piemenie, o piemenie.
Ko iš tavęs nori kalnas,
Piemenie?
Tas karčių žolynų kalnas,
Koks gi kraujas tave žudo?

Prožirnio spyglys!

Šaltame upelyje,

Aš tavo diržą plaunu,

Tarsi svaigus jazminas

Man tavo balsas girdis jaunas.

Aš čiobrelį pasėjau, kaip gražiai jis auga.

Gerą vardą kas brangina, tas tegu jį saugo.

SKALBĖJŲ DAINOS

Aš šaltame upely
Mazgoju tavo diržą,
Tarsi svaigus jazminas
Man tavo juokas girdis.

Ir šnabžda lūpos –
Bučiuoti trokštam
Jazminų pūgą.

PIRMA SKALBĖJA

Moteriai bevaikai laimės nematyti,
Josios krūtys šaltos – pumpurai nuvytę.

ANTRA SKALBĖJA

Suknele dėvėjai
Kaip sidabro laivas burėm
Nepūtė ten vėjai.

PIRMA SKALBĖJA

Te vaiko rūbelius
Bangelės iškedens,
Kad krištolo tyrumo
Išmoktų iš vandens.

ANTRA SKALBĖJA

Per kalną mano vyras
Pietauti tuoj pargrįš,
Jis dovanos man rožę,
Jam dovanosiu tris.

PIRMA SKALBĖJA

Pareis jis vakarienės
Per laukelius lygiuosius,
Padovanos man svają,
Aš mirtom jį užklosiu.

KETVIRTA SKALBĖJA

Sugrįžta mano vyras
Į šiltą mūsų guolį,
Aš lelija raudona,
Jis putinas gražuolis.

PIRMA SKALBĖJA

Prie gėlės gėlelė dailiai pinas,
Kai pjovėjui kraują vasara džiovina.

KETVIRTA SKALBĖJA

Žiema į langą beldžia, paukštelį šaltis krečia,
Atverki savo kūną – įleiski svečią.

PIRMA SKALBĖJA

Po antklode dejuoti.

ANTRA SKALBĖJA

Dainuoti reikia.

PENKTA SKALBĖJA

Kai duoną ir vainiką
Mums vyras teikia.

KETVIRTA SKALBĖJA

Šviesa gerklėj sudūžta.

ANTRA SKALBĖJA

Ir kūnai susilieja.

KETVIRTA SKALBĖJA

Šakų stiebeliai linksta.

PIRMA SKALBĖJA

Ir kalnus gaubia vėjai.

KETVIRTA SKALBĖJA

Kad ištirpdytų kūdikis

Aušros ledinį taką.

PIRMA SKALBĖJA

Per mūsų kūnus driekiasi

Koralų aštrios šakos.

Kad būtų kam vagoti

Marias plačiąsias.

Man reikia sūnelio, mažo vaikelio,

Skečia balandė sparnus.

Vyras artėja kaip sužeistas elnias,

Kad verktų, raudotų sūnus.

Džiaugsmas širdį man užlieja ir svaigina.

Mano įsčiose gyvybė plazda lyg liepsna.

Džiaugsmas širdį man užlieja ir svaigina.

Mano įsčios – lyg taurė, stebuklą kupina.

Moteriai bevaisei laimės nematyti,

Josios krūtys šaltos – pumpurai nivybę.

Tespindi!

Tegu žēri!

Ugnim težaižaruoja!

Pasislepia!

Sužimba!

Tegul ir vēl dainuoja,

Aušra, kuri vaikelj

Prijuostēj man sūpuoja.

O, tai platumas skausmo pievos!
O, tai užtvėrė grožį vargo siena!
Sūnaus meldžiu, bet šaltas vėjas
Man siunčia dovanų ledinę mėnesieną.
Štai du šaltiniai šilto pieno
Giliai krūtinėj pasilėpę tūno,
Jie kūdikėlio savo laukia,
Pulsuoja, tvinkčioja po visą kūną.
O krūtys, paslėptos po suknele,
O, spurdančios narve balandės aklos,
O, kraujo skausme uždaram rate,
Pulsuojantis gyslelėje ant kaklo.
Bet tu ateisi, būtinai ateisi,
Iš debesio lietus ateina žemėn,
Iš vandens druska, iš dirvos vaisius,
Iš mūsų įsčių kūdikėlis gims.

Neregėjau tavęs,
Kol buvai mergina,
Tai surasiu tave
Ištekėjusią,
Ir nurengsiu tave,
Moteriškę pamaldžią,
Naktį,
Dvyliktą valandą.

JERMA

Išskleisk rožės žiedlapius, viešpatie,
Leisk jos grožiu gėrėtis.

ANTRA MOTERIS

Tegu jos suvytusį kūną
Žiedas geltonas papuošia.

JERMA

Savo tarnaičių įščiose
Žemės liepsną įpūski.

MOTERŲ CHORAS

Išskleisk rožės žiedlapius, viešpatie,
Leisk jos grožiu gėrėtis.
(Klaupiasi)

JERMA

Danguje auga sodai
Su džiaugsmo rožynais,
Tuose rožynuose žydi,
Stebuklingoji rožė.
Ji spindi tarytum aušra,
Archangelas ją globoja,
Sparnai – lyg rankos debesies,
Akys – mirties agonija.
Aplink stebuklingą rožę –
Pieno upeliai šilti,
Glosto, veidą bučiuoja,
Šviesūs ir ramūs žvaigždynai.
Viešpatie, rožė težydi,
Virš mano suvytusio kūno.
(Moterys pakyla nuo kelių)

ANTRA MOTERIS

Dieve, nupūsk žarijas,
Nuo jos įkaitusio veido.

JERMA

Dieve, išgirski maldas
Tavo tylios atgailautojos,
Pasodink manyje rožės krūmą
Su dygiaisiais spygliais.

CHORAS

Išskleisk rožės žiedlapius, viešpatie,
Leisk jos grožiu gėrėtis.

JERMA

Virš mano suvytusio kūno
Tepražys stebuklingoji rožė.

PERSIRENGĖLĖ

Kalnų putotoj upėj
Žmona nuliūdus maudės,
Prie jos nuogos krūtinės
Mažytės sraigės glaudės.
O jos pečiai sužvarbę
Nuo šalto ryto vėjo.
Ir nuo vandens ledinio
Rausvoj žaroj virpėjo.
Ji lyg puta baltavo
Nuoga vandenyje.

VAIKAS

Kaip skundės, aimanavo!

PIRMAS VYRAS

Bevaisė meilė ją
Taip baisiai nukamavo.

ANTRAS VYRAS

Tai ko jinai dar laukia?

PIRMAS VYRAS

Tai ko jinai dar tikis?

ANTRAS VYRAS

Nuvyto josios kūnas
Ir krūtys jau sunykę.

PERSIRENGĖLĖ

Kai ateis šviesi naktelė,
Kai į dangų kils malda,
Nusivilkusi suknelę

Pasitiksiu jį nuoga.

VAIKAS

Apgaubė žiemą naktis,
Debesys dangų užstojo,
Visa nutilo aplink
Tik upė šniokščia, putoja.

PERSIRENGĖLIS

Tai balta kaip puta
Moteriškė šita
Veržiasi skundas sunkus iš širdies.
Ji aguona karšta, jis gvazdikas grakštus,
Ir ant žemės apsiaustą paties.
Kai tarp maldininkių melsies,
Kai atvert prašysi įsčias,
Po šydu neslėpki veido,
Puoškis marškiniais baltaisiais,
Ir slapčia iš visų būrio
Išsiskyrusi ateiki
Tu prie figmedžio už sienos.
Ten pajusi mano kūną
Lig aušros baltos dejonės.
O, kaip švyti!
Kaip švyti!
O, kaip plazda!
Kaip plazda!

PERSIRENGĖLĖ

O, kaip svaigina meilė,
Kaip skleidžias kvapios gėlės,
Į baltą kūną sminga
Aistrų auksinės strėlės.

PERSIRENGĖLIS

Septynis kartus sudejavo,
Devynis kartus nutylėjo,
Jazminų žiedai ir lelijų
Penkiolikakart susiliejo.

TREČIAS VYRAS

Suduoki jai ragu!

ANTRAS VYRAS

Rožės spygliais paliesk!

PIRMAS VYRAS

O, kaip ji plazda, kaip plazda!

PERSIRENGĖLIS

Šventųjų vietų lankymui
Vyriškiai vadovauja.
Juos valdo bulių kraujas.
Vyriškiai vadovauja,
O maldininkės tenka
Tiems, kas jas užkariauja.

VAIKAS

Tu ją išplaki vėju!

ANTRAS VYRAS

Išplaki gėlėmis!

PERSIRENGĖLIS

Ateikit, pažiūrėkit,
Liepsnoja kaip ugnis.

PIRMAS VYRAS

Jinai lyg nendrė linksta!

PERSIRENGĖLĖ

Kaip rožės žiedas skleidžias!

VYRAI

Išeikite, mergaitės!

PERSIRENGĖLIS

Te akyse liepsnoja

Ugnim te akys blizga

Žaviosios moteriškės

Visi išeina šokdami, plodami ir juokdamiesi. Dainuoja.

Danguje auga sodai

Su džiaugsmo rožynais,

Tuose rožynuose žydi

Stebuklingoji rožė.